

External assessment – Intra College of School of Nursing and Midwifery, Qazvin University of Medical Sciences

S.Samani* MA.Zohal**

* Faculty of Medicine, Department of Pathology, Qazvin University of Medical Sciences

** Faculty of Medicine, Department of internal disease, Qazvin University of Medical Sciences.

ABSTRACT:

Background: The external evaluation of the quality of school education, research and treatment will be determined. External evaluation team suggested approaches for improving the quality and continuous improvement are discussed. External evaluation stimulates growth and improves the quality and overall contribution of the members of the training evaluation process.

Objective: The aim was accommodating the college's performance and school educational programs with needs of the community, enhancement the quality of education and transparency in accountability.

Methods: This descriptive and analytical survey Qazvin University of Medical Sciences in the School of Nursing and Midwifery. After the Design Evaluation Process of external evaluation process by the manager of Committee, with using standard manual basic medical training course approved by the ministry in 2006 and conducted workshops justification for the authorities of the university, the university external evaluation team was set up. Members of the assessment team, including experts and academic center school of medicine, dentistry, medicine and health. To explain and justify the assessment team members, several meetings in the evaluation committee were done. Reports of internal evaluation of nursing and midwifery school, day and evening, were studied. Educational evaluation was done in 8 areas: goals and mission, faculty, students, research, training and evaluation, management and educational resources.

Findings: The mean external evaluation of the University School of Nursing and Midwifery, Faculty in the area of welfare and educational resources was not desirable, but in other areas Analysis was moderate to good

Conclusion: The external evaluation is as an indicator to showing the achievement of goals and analyses the quality of school performances. External assessment Intra College can be a good method to assess more accurately the quality of education.

Keywords: external evaluation of - intra University, School of Nursing and Midwifery, Qazvin University of Medical Sciences

Corresponding Author: Simin Samani, Department of Pathology, Faculty of Medicine, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

Tel: +98-2833220408

Email: samanilab@yahoo.com

Received: 20 Nov 2013

Accepted: 17 Jun 2015

ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین

سیمین سامانی* محمدعلی زحل**

* استادیار گروه پاتولوژی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

** دانشیار گروه داخلی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۴/۳/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۲/۸/۲۹

آدرس نویسنده مسئول: قزوین، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، دانشکده پزشکی، گروه پاتولوژی، تلفن: ۰۲۸۳۳۲۲۰۴۰۸

Email: samanilab@yahoo.com

چکیده:

زمینه: در ارزیابی بیرونی دانشکده وضعیت کیفیت آموزشی، پژوهشی و درمانی مشخص می‌شود. راهکارهای پیشنهادی تیم ارزیابی بیرونی، برای ارتقاء وضعیت کیفیت و بهبود مستمر آن مطرح می‌شود. ارزیابی بیرونی باعث تحریک دانشگاه برای رشد و بهبود استانداردهای کیفی و مشارکت همه جانبه‌ی اعضای دانشگاه در فرایند ارزیابی آموزشی است. ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی روش پیشنهادی برای ارزیابی دقیق‌تر کیفیت آموزشی است.

هدف: با هدف انطباق عملکرد و برنامه‌های دانشکده با نیازهای جامعه، ارتقاء کیفیت آموزش و شفاف‌سازی پاسخ‌گویی امور آموزشی انجام شده است.

روش‌ها: این مطالعه پیمایشی توصیفی و تحلیلی در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین و با هدف انطباق عملکرد و برنامه‌های دانشکده با نیازهای جامعه، ارتقاء کیفیت آموزش و شفاف‌سازی پاسخ‌گویی امور آموزشی انجام شده است. پس از طراحی فرایند ارزیابی بیرونی- درون دانشگاهی توسط مسئول کمیته ارزشیابی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی و با استفاده از کارگاه توجیهی برای مسئولین محترم دانشگاه، کمیته ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی تشکیل شد. اعضای تیم ارزشیابی، عبارت بودند از: کارشناسان مرکز مطالعات دانشکده‌های پزشکی، دندان‌پزشکی و بهداشت دانشگاه. جهت تشریح و توجیه طرح برای اعضای گروه ارزشیابی، جلسات متعددی در کمیته ارزشیابی مرکز مطالعات انجام شد. به عنوان ابزار اصلی ارزشیابی، از پیش‌نویس کتابچه استانداردهای پایه‌ی دوره‌ی آموزش پزشکی عمومی مصوب وزارت محترم در سال ۱۳۸۵ استفاده شد. ارزیابی در ۸ حیطة بود: اهداف و رسالت، هیأت علمی، دانشجویان، پژوهش، برنامه آموزشی و ارزشیابی، مدیریت و منابع آموزشی.

یافته‌ها: میانگین کل نتایج ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی دانشکده پرستاری و مامایی، در حیطة رفاه هیأت علمی و منابع آموزشی مطلوب نبود ولی در بقیه‌ی حیطة‌ها در حد نسبتاً مطلوب تا مطلوب تحلیل شده است.

نتیجه‌گیری: ارزشیابی بیرونی شاخصی است که میزان رسیدن به هدف‌ها را نشان می‌دهد و به تحلیل کیفیت عملکرد دانشکده می‌پردازد. ارزیابی بیرونی- درون دانشگاهی می‌تواند روش مناسبی برای ارزیابی دقیق‌تر کیفیت باشد.

کلیدواژه‌ها: ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی قزوین

شیوه‌ی استناد به مقاله:

Samani S, Zohal MA. External assessment- Intra College of School of Nursing and Midwifery, Qazvin University of Medical Sciences. The Journal of Medical Education and Development, 2015; 7(1): 44-54

مقدمه:

عملکرد دانشگاه را به بالاترین سطح ممکن افزایش می‌دهد.

از آن جا که اجرای دوره‌ی پزشکی متضمن سرمایه‌گذاری هنگفت و صرف دوره‌ی زمان طولانی است، آگاهی از کیفیت آموزش‌ها، میزان بازدهی و

امروزه دانشگاه‌های علوم پزشکی در کشورهای مختلف با به کارگیری ارزشیابی مستمر آموزش به بهبود کیفیت برنامه‌های نظام خود می‌پردازند. یکی از این راهکارها، استفاده از الگوی اعتبارسنجی است که کیفیت

اثربخش بودن آن، مهم‌ترین انتظارات دانشگاه‌ها است. پاسخ‌گویی به این انتظارات، مستلزم شناسایی عوامل تأثیرگذار در برنامه‌ریزی و اجرای آموزش‌ها، نظیر استراتژی، اهداف و ساختار سازمانی، سازماندهی و مدیریت آن، استانداردهای آموزشی هیأت علمی، امکانات و منابع، فرایند یاددهی-یادگیری و ارزیابی میزان تأثیر هر یک از آن‌ها در کمک به ایفای نقش آموزش در بهبود کیفیت دانش‌آموختگان است^(۱).

کارکردهای چهارگانه اعتبارسنجی عبارت است از: بهبود کیفیت آموزش، پاسخ‌گویی، ارائه‌ی اطلاعات شفاف و هدایت نظام آموزش در بهره‌گیری مناسب از منابع^(۱). برنامه‌های آموزشی، کاملاً در چارچوب استانداردها و ضوابط از پیش تعیین شده قرار داشته است و منطبق با اصول کیفیت اجرا می‌شوند. علاوه بر این، مناسب هزینه شدن اعتبارات تخصیص داده شده، پاسخ‌گویی به کارکنان جهت ایجاد تجربه مناسب آموزشی و اجرای دوره‌های مطابق با برنامه پیش‌بینی شده و این‌که فرایندهای درون نظام آموزش مناسب هستند و آینده علمی سازمان را تضمین می‌کنند^(۲).

فرایند تضمین کیفیت علاوه بر حفظ کیفیت، به دنبال ارتقاء آن، پاسخ‌گویی و جلب اعتماد ذی‌نفعان در نظام دانشگاه‌های علوم پزشکی است. ارزیابی بخش تفکیک-ناپذیر و اساسی از وظایف هر دانشگاه است، به ویژه سازمانی هم‌چون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که هماهنگ کننده، برنامه‌ریز و مجری آموزش پزشکی و پیراپزشکی و طیف گسترده‌ای از خدمات بهداشتی درمانی در کشور است. ضرورت ارزیابی بیرونی جهت کسب تأیید هیأت همگنان و تضمین کیفیت نظام ضروری می‌باشد. جهت انجام این امر لازم است که وضعیت مورد ترسیم در ارزشیابی درونی با استانداردهای از پیش تعیین شده و یا ضرورت‌ها (حداقل‌ها) مورد مطابقت قرار گیرد^(۳).

به نظر Thomas، اعتبارسنجی (ارزیابی بیرونی) نقش‌های زیر را در دانشگاه ایفا می‌کند. تشریح و

رسیدگی به میزان دستیابی دانشگاه‌ها به استانداردهای مورد نظر، مشارکت اعضای هیأت علمی و دانشجویان در سنجش کیفیت نظام؛ کمک به دانشگاه برای ایجاد معیارهای مورد قبول کیفیت؛ تحریک دانشگاه برای رشد و بهبود استانداردهای کیفی و مشارکت همه جانبه‌ی اعضای دانشگاه در فرآیند ارزیابی آموزشی^(۴). تقاضا برای ارزیابی کیفیت و فرایندهای تضمین کیفیت در حال افزایش می‌باشد. یکی از سیستم‌های ارزیابی در کشور، اعتبارسنجی است. در واقع، با استفاده از ساز و کار اعتبارسنجی، وضعیت دانشگاه‌های علوم پزشکی از نظر وضعیت آموزشی، پژوهشی و خدماتی از نظر کمی و کیفی مشخص می‌شود و بر اساس آن توصیه‌های اصلاحی به عمل می‌آید. پیش شرط اساسی به کارگیری این ساز و کار، وجود استانداردهای از پیش تعیین شده می‌باشد، که نشان‌دهنده‌ی سطح انتظارات صاحب‌نظران آموزشی از ملزومات برنامه‌های آموزشی و شرایط این برنامه‌ها است و کیفیت بر اساس آن‌ها سنجیده می‌شود^(۵). در دانشکده پرستاری و مامایی علوم پزشکی قزوین، ارزیابی‌های درونی گروه آموزشی پرستاری و مامایی روزانه و شبانه، در حقیقت همان ارزیابی درونی دانشکده تلقی شد. گروه آموزشی کاردانی و کارشناسی وجود داشت که هیأت علمی مشابه داشت. در راستای انجام اعتبارسنجی و به منظور تکمیل چرخه تضمین کیفیت در این دانشکده و به ویژه جهت یاری دادن به ارائه‌ی الگویی بومی برای ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی در کشور، بر آن شدیم تا فرایند ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی را طراحی کرده و با برنامه‌ریزی به اجرا درآوریم.

روش‌ها:

به منظور انجام ارزیابی بیرونی در ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی دانشکده پرستاری و مامایی مراحل زیر مورد نظر قرار گرفته است: جهت طراحی فرایند ارزیابی بیرونی- درون دانشگاهی توسط مسئول کمیته ارزشیابی مرکز مطالعات در ابتدا اعتبارسنجی دانشگاه‌ها در

علمی، دانشجویان، پژوهش، برنامه آموزشی، ارزشیابی و منابع آموزشی انجام شد. اطلاعات اولیه مانند تعداد کل دانشجویان، تعداد دانشجویان دختر و پسر، تعداد اساتید، تعداد دانشجویان مردودی و بومی و ... از آموزش دانشکده پرستاری دریافت شد. اقدامات دیگر شامل: بررسی و تحلیل گزارش ارزیابی درونی گروه آموزشی مربوطه توسط هیأت ارزیابی، تدوین برنامه زمانی بازدید جهت ابلاغ به دانشکده، روز بازدید از دانشکده پرستاری و مامایی در دفتر ریاست محترم دانشکده و با حضور معاونین ایشان و تعدادی از اعضای هیأت علمی آن دانشکده و با حضور اعضای تیم ارزیابی، تأکید شد. هدف از این بازدید صرفاً ارزیابی وضع موجود جهت مقایسه با وضعیت مطلوب در هر یک از حوزه‌ها می‌باشد. مستندات دانشکده در حوزه‌های مختلف جهت بررسی و تنظیم گزارش نهایی در اختیار اعضای تیم قرار گرفت. بازدیدها شامل: بررسی فضای دانشکده، امکانات و تجهیزات آن، جلسه با رئیس، معاونین، اعضای هیأت علمی دانشکده و دانشجویان بود. پس از بازدید مذکور در خصوص نحوه تهیه گزارش، نقاط ضعف و قوت موجود و مبادله‌ی نقطه نظرات، جلسات متعددی با اعضای تیم ارزیابی برگزار شد و توضیحات مقتضی در این زمینه توسط اعضا ارائه شد. سپس در جلسه پایانی هیأت ارزیابی، گزارش مدون و مقدماتی ارزیابی بیرونی - درون دانشگاهی که توسط مجری طرح انجام شده بود؛ ارائه شد و توسط هیأت ارزیابی مورد بررسی دقیق قرار گرفت. سپس با تغییرات مختصر؛ گزارش نهایی عملکرد تیم ارزشیابی بیرونی - درون دانشگاهی دانشگاه علوم پزشکی قزوین؛ به استناد نتایج حاصل از اطلاعات به روز دانشکده و گزارش‌های تهیه شده از مصاحبه‌ها و آنالیز اطلاعات در حوزه‌های مختلف؛ توسط مجری طرح تکمیل و تدوین شد و به ریاست محترم دانشگاه و مقام محترم وزارت ارسال گردید. گزارش نهایی به دانشکده پرستاری و مامایی، جهت اطلاع و استفاده مقتضی ارسال شد.

کشورهای دیگر بررسی شد. جهت تدوین چارچوب و دستورالعمل برای اجرای ارزیابی بیرونی از کتابچه استانداردهای پایه دوره آموزش پزشکی عمومی مصوب وزارت محترم در سال ۱۳۸۵ استفاده شد^(۶). سپس طرح با مسئولین محترم مرکز مطالعات، ریاست دانشکده پزشکی، معاونت آموزشی و ریاست دانشگاه مطرح شد و مورد موافقت قرار گرفت. برای توجیه طرح، کارگاه آموزشی برای مسئولین محترم دانشگاه، دانشکده‌ها و مدیران گروه‌های آموزشی تشکیل شد. در مرحله بعد؛ تشکیل کمیته اعتبارسنجی کارشناسان دانشکده‌ها، غیر از پرستاری و مامایی انجام شد. در انتخاب اعضای گروه ارزیابی موارد ذیل در نظر گرفته شد: حداقل ۷ سال سابقه کار؛ همکاری فعال با مرکز و دفاتر توسعه و مطالعات دانشگاه؛ همکاری فعال در انجام ارزیابی درونی گروه‌های آموزشی مربوطه و علاقه‌مند به شرکت فعال در این طرح پژوهشی. سپس از ۸ نفر دعوت به عمل آمد و بعد از پذیرش شرکت در طرح؛ ابلاغ‌ها انجام شد. گروه ارزیابی متشکل بود از: ۴ نفر کارشناسان مرکز مطالعات دانشگاه و دانشکده پزشکی و مسئول کمیته ارزشیابی مرکز مطالعات دانشگاه، ۳ نفر عضو کارشناسان دفتر مطالعات دانشکده دندانپزشکی، یک نفر کارشناس دفتر مطالعات دانشکده بهداشت. برای توجیه طرح در گروه ارزیابی و رفع مشکلات و انجام برنامه‌ریزی‌ها، جلسات متعددی در کمیته ارزیابی مرکز مطالعات دانشگاه تشکیل شد. به علاوه؛ مطالعه گزارش ارزیابی‌های درونی روزانه^(۷) و شبانه^(۸) دانشکده پرستاری - مامایی با هدف شناسایی نقاط قوت و ضعف دانشکده، ارائه‌ی راهکارهای اصلاحی و تبادل نظر تخصصی برای انتقال تجربیات، انجام شد. مستندات لازم برای این ارزیابی شامل طرح فرایند ارزیابی بیرونی - درون دانشگاهی، یک نسخه از گزارش‌های ارزیابی درونی پرستاری و مامایی روزانه و شبانه به همراه پیش‌نویس کتابچه استانداردهای پایه دوره آموزش پزشکی عمومی مصوب وزارت محترم در سال ۱۳۸۵ بود. این ارزیابی در ۸ حیطة: مدیریت و سازماندهی، اهداف و رسالت، هیأت

درصد: نامطلوب (لیکرت ۱-۱/۶۶). نتایج داده‌های بین ۷۵-۵۰ درصد: نسبتاً مطلوب (لیکرت ۲/۳۳-۱/۶۷). نتایج داده‌های بالاتر از ۷۵ درصد: مطلوب (لیکرت ۳-۲/۳۴).

تعداد دانشجویان پرستاری ۱۹۸ نفر و در طیف سنی ۱۹-۴۱ سال بودند. ۱۲۵ نفر (۶۳/۱۳ درصد) دختر بودند. دانشجویان بومی ۷۵ نفر بودند. ۱۶۶ نفر در دوره‌های روزانه و ۴۲ نفر در دوره‌های شبانه مشغول به تحصیل بودند. نتایج حاصل در هر یک از حوزه‌ها در جدول شماره ۱ موجود است.

امید که این پژوهش و نتایج آن، در ارتقاء کیفیت دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین به نحو چشم‌گیری مؤثر باشد. هم‌چنین به عنوان الگویی بومی در کشور برای ارزشیابی بیرونی- درون دانشگاهی به کار رود.

یافته‌ها:

از دامنه طیف بررسی در تمام گروه‌های آموزشی، برای تعیین نقاط قوت و ضعف در حوزه‌های مورد بررسی به شرح زیر استفاده شده است: نتایج داده‌های کمتر از ۵۰

جدول ۱. نتایج حوزه‌های هشت‌گانه ارزشیابی بیرونی - درون دانشگاهی دانشکده پرستاری و مامایی

نام حوزه	موارد	نتایج
۱- رسالت و اهداف	آگاهی اعضای هیأت علمی، دانشجویان و کارکنان از رسالت دانشکده	مطلوب
	میزان مشارکت ذی‌نفعان در تدوین بیانیه رسالت و اهداف	نامطلوب
	فرایند اعمال تغییرات ضروری در اهداف و رسالت‌های برنامه پرستاری- مامایی	نامطلوب
	تدوین اهداف به تفکیک در حوزه‌های آموزش- پژوهش- ارائه خدمات	مطلوب
	مشخص بودن مسئولیت‌های برنامه پرستاری (دانشکده) در قبال جامعه	مطلوب
	مشخص بودن مسئولیت‌های برنامه مامایی (دانشکده) در قبال جامعه	مطلوب
	تناسب اهداف برنامه دانشکده پرستاری و مامایی با برنامه‌های توسعه کشور و منابع در اختیار دانشکده	نامطلوب
	وجود ساز و کار مشخص برای تکمیل میزان تحقق اهداف برنامه دانشکده پرستاری و مامایی	نامطلوب
	وجود گزارش‌هایی مبنی بر میزان دستیابی به اهداف	نامطلوب
	تجدید نظر بر کوریکولوم دوره‌های دانشکده پرستاری و مامایی	نامطلوب
	طراحی سیستم نظارتی دقیق به منظور اجرای دقیق مقررات آموزشی	مطلوب
گسترش فرصت‌های مطالعاتی ویژه اساتید	نسبتاً مطلوب	
وضعیت حوزه رسالت و اهداف: ۲/۰۹: نسبتاً مطلوب		
۲- هیأت علمی	فعالیت مستمر همه اعضا در پروژه‌های تحقیقاتی و ارائه مقاله در ژورنال‌های داخلی و خارجی و تألیف کتاب	نسبتاً مطلوب
	شرکت همه اعضای هیأت علمی در کارگاه‌های تحقیقی مقدماتی و پیشرفته، مقاله نویسی	مطلوب
	ارائه برنامه مکتوب جهت پژوهش و نوآوری و توسعه علم با اختصاص زمان کافی در بخش پژوهش	نسبتاً مطلوب
	تدوین برنامه تشویق و تنبیه، ارتقاء و حمایت حرفه‌ای اعضای هیأت علمی	نسبتاً مطلوب
	امکانات استفاده از کامپیوتر و اینترنت به نحو مناسب	نسبتاً مطلوب
	افزایش میزان حق‌التدریس مدرسین غیر هیأت علمی	نامطلوب
	ایجاد تمایل در همکاری تدریس اعضای هیأت علمی دانشکده‌های دیگر	نامطلوب
	کاهش حجم زیاد موظفی (۱۷ واحد) تدریس جهت افزایش دسترسی مناسب دانشجویان به اساتید	نامطلوب
جذب هیأت علمی جدید	نامطلوب	
وضعیت حوزه هیأت علمی: ۱/۶۶: نامطلوب		
۳- برنامه آموزشی	وجود برنامه درسی (سرفصل درسی مصوب وزارتی)	بلی

بلی	تهیه جدول آرایش و برنامه درسی دروس در سایت و برد دانشکده برای گروه‌های مختلف توسط دانشکده
بلی	وجود طرح درس با رعایت قواعد آن و مطابقت با سرفصل دروس علوم پایه، اختصاصی، کارآموزی و کارورزی در عرصه‌های مختلف در سایت دانشکده با بازنگری سالیانه
تا حدودی	آیا اساتید از روش‌های تدریس نوین غیر از سخنرانی استفاده می‌کنند؟
بلی	آیا اساتید از تکنولوژی کمک آموزشی استفاده می‌کنند؟
خیر	آیا دروس اخلاق حرفه‌ای، ارتباط با بیمار و اولویت‌های سلامت و مسائل بهداشتی درمانی کشوری، منطقه‌ای، و جهانی در سرفصل دروس وجود دارد؟
بلی	آیا درسی تحت عنوان مدیریت سیستم‌های بهداشتی و خدماتی، آمار حیاتی و روش تحقیق، ارجاع در نظام شبکه و حوادث مترقبه وجود دارد؟
بلی	آیا سرفصل دروس گروه قادر به تربیت افرادی با توانایی کامل در ارائه‌ی خدمات سلامت مانند ارتقای سلامت، پیشگیری، تشخیص و درمان و بازتوانی خواهد بود؟
بلی	آیا شرح وظایف دانشجو (در هر رشته)، اساتید و مسئولین به صورت مدون وجود دارد؟
بلی	آیا در ارزشیابی دانشجویان در دروس کارآموزی اخلاق حرفه‌ای در نظر گرفته شده است؟
بلی	آیا برنامه دروس عملی اصول و فنون و... در اتاق پراتیک برای هر نیمسال وجود دارد؟
بلی	آیا کارورزی برنامه خاصی برای تقویت مهارت‌های دانشجویان در عرصه بالین (کلاس‌های مشاوره برای مددجویان در زمینه‌های مختلف) دارد؟
وضعیت حوزه برنامه آموزشی: ۲/۵۱: مطلوب	
بلی	وجود بودجه مستقل برای برنامه‌های آموزشی
ناکافی	سرانه بودجه مصوب برنامه آموزشی به ازای تعداد فراگیران
خیر	صرف بودجه مصوب برای دستیابی به اهداف برنامه آموزشی دانشکده: صرف حقوق اعضای هیأت علمی، حق التدریس و حق محرومیت از مطب اعضای هیأت علمی می‌شود)
بلی	وجود آیین نامه مدون مدیریت آموزشی و اجرایی، مسئول آموزش علوم پایه و بالینی و کمیته مستقل برنامه‌ریزی درسی فعال
خیر	وجود اختیارات کمیته برنامه‌ریزی در اعطای مجوز آموزشی به بخش‌های آموزش بالینی
بلی	مناسب بودن گزینش پست‌های مدیریتی دانشکده و مسئول آموزش
خیر	وجود کمیته تضمین و ارتقاء کیفیت آموزشی با مسئولیت‌های مدون به عنوان یکی از ارکان مدیریت آموزشی
بلی	وجود بودجه مشخص و مستقل برای آموزش
خیر	کفایت بودجه اختصاصی دانشکده برای آموزش
بلی	اختیارات مالی مدیریت دانشکده در رابطه با هزینه کردن بودجه جهت آموزش
وضعیت حوزه مدیریت و سازماندهی: ۲/۱: نسبتاً مطلوب	
ضعیف	آیا نسبت به امکانات و تسهیلات فیزیکی خود اختیار کامل دارند؟
ضعیف	کلاس کافی جهت آموزش مهارت‌های بالینی، دانشجویان ارشد، روش‌های نوین آموزش
خوب	وجود کلاس‌ها مجهز به تجهیزات و وسایل کمک آموزشی ویدئو پروژکتور و اینترنت آنلاین و دفتر توسعه آموزش پزشکی
خوب	وجود کلاس مهارت‌های بالینی مجهز به تجهیزات فنی و تخصصی و مانکن
ضعیف	فضای فیزیکی مناسب برای هر استاد، مسئولین دانشکده و استاد مشاور
ضعیف	آیا آزمایشگاه مناسب، با تجهیزات کافی جهت تدریس علوم پایه وجود دارد؟

۴- مدیریت و سازماندهی

۵- منابع آموزشی

ضعیف	مناسب بودن فضای کتابخانه و سالن مطالعه و مجلات، سایت و تجهیزات آن، تعداد کتب تخصصی برای اساتید و دانشجویان	
خوب	تعداد و ترکیب مناسب و مجهز مراکز آموزشی و درمانی، درمانگاه، بهداشت گروه‌های جامعه، خانواده، کودکان، سالمندان، مدارس، حرفه‌ای، روستا، مراقبت در منزل، زنان، مراقبت از معلولین جسمی و ذهنی، درمانگاه تخصصی و بیمارستان	
ضعیف	وجود اتاق مناسب و مجهز برای هیأت علمی در مراکز آموزشی- درمانی و مراکز بهداشتی	
ضعیف	میزان تعامل با سایر دانشکده‌ها	
متوسط	میزان تعاملات با مراکز آموزش عالی داخل	
ضعیف	میزان تعاملات با و مراکز آموزش عالی خارج کشور	
متوسط	میزان استفاده از منابع و فناوری مشترک	
وضعیت حوزه منابع آموزشی: ۱/۶۱: نامطلوب		
نسبتا مطلوب	امکان برقراری ارتباط با مدیر گروه	
نسبتا مطلوب	امکان برقراری ارتباط با اعضای هیأت علمی	
مطلوب	قرارگرفتن اهداف آموزشی در شروع تدریس در اختیار فراگیران	
نسبتا مطلوب (۶۰ درصد)	توضیحات کافی درباره حقوق و وظایف فراگیران به آنها در هنگام ثبت نام با ارائه دفترچه آیین نامه های آموزشی از نظر دانشجویان	
مطلوب (۱۰۰ درصد)	توضیحات کافی درباره حقوق و وظایف فراگیران به آنها در هنگام ثبت نام با ارائه دفترچه آیین نامه‌های آموزشی از نظر مسئولین دانشکده	
نامطلوب	میانگین زمان مطالعه دانشجو (حداکثر ۴- ۲ ساعت روزانه در ۴۰٪ دانشجویان)	
نامطلوب	فعالیت های پژوهشی دانشجو	
نسبتا مطلوب	میزان پیشرفت تحصیلی دانشجو در ترم گذشته	
مطلوب	علاقه‌مند به رشته تحصیلی خود (۸۰٪ راضی و حدودی راضی)	۶- فراگیران
نامطلوب (۱۰ درصد)	فعالیت‌های فرهنگی	
نسبتا مطلوب (۵۶ درصد)	رضایت از وضعیت فرهنگی دانشکده	
مطلوب (۸۷ درصد)	ادای نمازهای یومیه و روزه گرفتن منظم	
مطلوب (۸۷٪)	اعتقاد به لزوم رعایت حجاب و پوشش توسط دانشجویان	
نسبتا مطلوب (۶۰ درصد)	تأیید وجود مقررات رعایت حجاب و پوشش توسط دانشجویان	
نسبتا مطلوب (۸۷ درصد)	قرآن خواندن (کم، تاحدودی، زیاد)	
مطلوب (۷۰ درصد)	داشتن مطالعات در زمینه کتب فرهنگی مذهبی و ادعیه	
وضعیت حوزه فراگیران: ۲/۲: نسبتا مطلوب		
مطلوب (۹۰ درصد)	برگزاری امتحانات میان ترم در دانشکده	
مطلوب	وجود کمیته ارزشیابی آزمون‌ها در EDO دانشکده	
مطلوب	ارزیابی سؤالات امتحانی قبل از برگزاری امتحانات	
مطلوب	اصلاح اشکالات عمده ساختاری سؤالات چهار جوابی پس از نظارت اعضای هیأت علمی	
نسبتا مطلوب	انواع آزمون‌های مورد استفاده برای سنجش حیطه‌های مهارتی: OSCE در فینال، امتحان دروس عملی در قسمت Practical	۷- سنجش و ارزشیابی
نامطلوب	ارزیابی آزمون‌های میان ترم برگزار شده در دانشکده (نجام نمی‌شود)	
مطلوب (۱۰۰ درصد)	ارزیابی آزمون‌های پایان ترم برگزار شده در دانشکده	
مطلوب	انجام ارزشیابی اعضای هیأت علمی (غالباً در ترم ۸ و ۹ انجام می‌شود)	

مطلوب	رؤیت نتایج ارزشیابی دانشجو از استاد توسط اعضای هیات علمی	
مطلوب	وجود راهکار اصلاحی برای نتایج ارزشیابی پایین اساتید (تعویض دروس و پیگیری علت پیش آمده توسط استاد)	
وضعیت حوزه سنجش و ارزشیابی: ۲/۷: مطلوب		
نسبتا مطلوب	وجود هدف اصلی به عنوان "تولید علم"	۸- پژوهش
نسبتا مطلوب	وجود چشم انداز مکتوب و شفاف ۳ سال آینده	
مطلوب	رعایت اولویت‌های پژوهشی کشوری در بخش مامایی و پرستاری در انجام پژوهش‌ها	
نسبتا مطلوب	آشنایی کامل دانشجویان با اولویت‌های پژوهشی دانشکده و روش‌های مناسب پژوهشی	
وضعیت حوزه پژوهش: نسبتا مطلوب: ۲/۲۵		

همچنین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای مشترک در دانشکده پرستاری و مامایی در جدول شماره ۲ مشخص شده است.

جدول ۲. SWOT ارزشیابی بیرونی - درون دانشگاهی دانشکده پرستاری و مامایی

نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای مشترک در دانشکده (SWOTs)	
نقاط قوت: اعضای هیات علمی، مدیران و کارشناسان مجرب و توانمند	فرصت‌ها: اعتبار آموزشی، پژوهشی، بهداشتی و درمانی
نقاط ضعف: رفاه هیات علمی	تهدیدها: بازنستگی اعضای هیات علمی توانمند
نقاط ضعف: منابع آموزشی	تهدیدها: کاهش فرایند یاددهی - یادگیری

بحث و نتیجه‌گیری:

ارزشیابی بیرونی - درون دانشگاهی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین با هدف میزان انطباق عملکرد دانشکده با نیازهای جامعه و ارائه راهکارهایی جهت ارتقاء کیفیت انجام شد.

مجری طرح ابزار اصلی و استاندارد برای ارزیابی وضعیت آموزشی، پژوهشی و خدماتی از نظر کمی و کیفی در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین را پیش نویس کتابچه استانداردهای پایه دوره آموزش پزشکی عمومی مصوب وزارت محترم در سال ۱۳۸۵؛ در نظر گرفته است. این کتابچه در ۸ حیطه است^(۶).

برای قضاوت درباره کیفیت یک نظام دانشگاهی می‌توان سه رویکرد را مورد توجه قرارداد: تحقق هدف‌های بیان شده نظام دانشگاهی؛ مطلوبیت فرآیند عملیات نظام دانشگاهی و تطابق عملکرد نظام دانشگاهی با استانداردهای از قبل تعیین شده^(۹-۱۱).

در بررسی‌ها و جستجوهای متعدد توسط مجری طرح، تا به حال پژوهشی بدین صورت در دانشگاه‌ها صورت

نگرفته است و نویسنده مقاله مورد مشابهی در داخل کشور یا در کشورهای دیگر نیافته است.

اعتبارسنجی دانشگاه‌های امریکا در ۵ حیطه انجام می‌شود: برنامه درسی، صلاحیت هیات علمی، سازمان و تشکیلات، تجهیزات و تسهیلات و نحوه پذیرش دانشجو است. در فرانسه فعالیت کمیته اعتبارسنجی ملی همواره یک فرآیند دو مرحله‌ای می‌باشد: ارزیابی قابلیت مؤسسه برای اداره خود، برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی طراحی شده، اجرای برنامه و دوره‌های آموزشی و دانشجویان. در ژاپن اعتبارسنجی دانشگاه‌ها عبارت است از: اعتبارسنجی دانشگاهی؛ پژوهش در ارزشیابی و سنجش کیفیت دانشگاهی و جمع‌آوری؛ تجزیه و تحلیل و انتشار داده‌های مربوط به ارزشیابی دانشگاهی. در کره جنوبی ۶ عامل موردنظر است: اهداف آموزشی، برنامه درسی، دانشجویان، هیات علمی، تسهیلات و تجهیزات و امور مالی و اداری. در ایران، اعتبارسنجی از طرف وزارت بهداشت و درمان انجام می‌شود. در کشورهای دیگر

- ارائه‌ی برنامه مکتوب مشارکت و انتخاب اعضای هیأت علمی و کارکنان در تدوین بیانیه رسالت و اهداف

- برنامه‌ریزی برای ارتقاء بیشتر میزان توانمندی علمی دانشجویان

۲- حوزه برنامه آموزشی:

- رعایت اصول و قواعد طرح درس نویسی و مطابقت با سرفصل دروس علوم پایه و تخصصی

- ارائه درس اخلاق حرفه‌ای

- ارتباط با بیمار و اولویت‌های سلامت و مسائل بهداشتی درمانی کشوری، منطقه‌ای و جهانی

۳- حوزه هیأت علمی:

- فعالیت مستمر همه‌ی اعضا در پروژه‌های تحقیقاتی و ارائه مقاله در ژورنال‌های داخلی و خارجی و تألیف کتاب

- شرکت همه‌ی اعضای هیأت علمی در کارگاه‌های تحقیق مقدماتی و پیشرفته، مقاله نویسی

- ارائه‌ی برنامه مکتوب جهت پژوهش و نوآوری و توسعه علم با اختصاص زمان کافی در بخش پژوهش

- تدوین برنامه تشویق و تنبیه، ارتقاء و حمایت حرفه‌ای اعضای هیأت علمی

- امکانات استفاده از کامپیوتر و اینترنت به نحو مناسب

- افزایش میزان حق التدریس مدرسین غیر هیأت علمی

- ایجاد تمایل در همکاری تدریس اعضای هیأت علمی دانشکده‌های دیگر

- کاهش حجم زیاد موظفی (۱۷ واحد) تدریس جهت افزایش دسترسی مناسب دانشجویان به اساتید

- جذب هیأت علمی جدید

۴- حوزه منابع آموزشی

- ارائه‌ی اختیار مناسب به دانشکده جهت استفاده از فضاهای فیزیکی

- افزایش فضای کتابخانه و تکمیل تعداد کتب تخصصی برای تحصیلات تکمیلی

- تجهیزاتی رایانه‌ای و تخصیص سالن مجلات مجزا و سیستم پرتال

معمولا سازمان‌های خصوصی و مستقل از دولت و دانشگاه؛ این کار را انجام می‌دهند.^(۱۲)

در ارزیابی درونی دانشکده پرستاری علوم پزشکی تهران، در سه گروه آموزشی ارشد مامایی، ارشد پرستاری و مامایی، نتایج کل عبارت بود از:

۸۲ درصد، ۸۱/۵ درصد و ۸۰/۴ درصد که نتایج بالایی است.

حیطه برنامه‌های آموزشی تهران در حد ۷۵ درصد گزارش شد که این میانگین را می‌توان به علت بودجه کافی دانشکده در حیطه توسعه هیأت علمی، منابع و تجهیزات ارتباط داد.^(۱۳)

در مطالعه ما، میانگین کل نتایج ارزیابی بیرونی- درون دانشگاهی دانشکده پرستاری و مامایی، در حیطه رفاه هیأت علمی و منابع آموزشی نامطلوب و در بقیه حیطه‌ها از نسبتا مطلوب تا مطلوب تحلیل شد. در تحقیق حاضر، حیطه برنامه‌های آموزشی دانشکده در حد ۷۵ درصد گزارش شد، که علی‌رغم تعداد ناکافی اعضای هیأت علمی و منابع و بودجه ناکافی، شایسته تقدیر است. در اعتبارسنجی دانشکده پرستاری قزوین، از نظر آماری، چنانچه تعداد اعضای هیأت علمی کافی به همراه منابع و بودجه کافی برای دانشکده در نظر گرفته شود، حیطه هیأت علمی و منابع، حداقل در طیف نسبتا مطلوب قرار می‌گیرد و در نتیجه اعتبارسنجی کلی دانشکده (ارزیابی بیرونی) در حیطه نسبتا مطلوب تا مطلوب قرار می‌گیرد. پیشنهادات ارائه شده برای ارتقاء، با توجه به ارزیابی دقیق و بی طرف تیم ارزیابی؛ جهت استفاده آورده شده است. پیشنهادات مجری طرح، جهت رفع نقاط ضعف آورده می‌شود:

۱- حوزه رسالت و اهداف:

- کاهش حجم و تغییر در آرایش بعضی از دروس

- تدوین فرایند اعمال تغییرات ضروری در اهداف و رسالت‌ها و دستیابی به اهداف کوتاه مدت و دراز مدت

- پیگیری وضعیت ادامه تحصیل دانش آموختگان دانشکده

- برگزاری آزمون‌های میان ترم به صورت در همه دروس و ارائه گزارش در رابطه با تأثیر برگزاری این آزمون‌ها در رابطه با پیشرفت تحصیلی دانشجویان
- استفاده از روش‌های نوین ارزشیابی بالینی (پورتفولیو، لوگ بوک و آسکی) برای سنجش حیطه‌های شناختی-عاطفی و حرکتی

به نظر می‌رسد در اعتبارسنجی به این روش، به علت وجود وقت کافی و در محل بودن اعضا تیم ارزیابی؛ زمان بیشتر و دقت کامل‌تری می‌توان صرف اعتبارسنجی نمود و به نقاط قوت و ضعف بیشتری دست یافت و از این طریق، راهکارهای ارتقا بخش عملی‌تر و بهینه‌تری ارائه داد. پیشنهاد می‌گردد علاوه بر اعتبارسنجی وزارت محترم در دانشکده‌های علوم پزشکی، هر ۳ سال یک‌بار این روش ارزیابی درون دانشگاهی انجام شود. تحقیقات بیشتری لازم است تا اطلاعات بیشتری حاصل گردد.

تشکر و قدردانی:

بدین وسیله از همکاری ریاست محترم دانشکده و معاونین و اعضای هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین تشکر و قدردانی می‌نمایم.

منابع:

1. Bazargan A, Fatehabadi J , Ainollahi B. An appropriate internal evaluation approach to continuous quality improvement in Medical Sciences Universities. Journal of Psychology and Education (University of Tehran), 2001; 5(2): 1-26
2. Sallis E. Total Quality Management in education. Kogan Page Ltd. UK.2002: 35-38
3. Bazargan A. Educational Evaluation (Concepts, Models and Operational Process). Tehran: SAMT; 2005: 70-78
4. Thomas, E. Knowledge Cultures and Higher Education: Achieving Balance in the Context "Globalisation". Paris .UNESCO

- تأمین حداقل دو کلاس دیگر جهت آموزش
- تعیین اتاق اساتید راهنما و افزایش فضای مرکز مهارت بالینی و ایجاد فضای مناسب اتاق هیأت علمی با امکانات رایانه‌ای کافی - تکمیل آزمایشگاه‌ها و سالن کنفرانس

۵- حوزه مدیریت و سازماندهی

- تعیین بودجه آموزشی کافی

- اختیار دانشکده در صدور مجوز بخش‌های آموزش بالینی

- ایجاد کمیته تضمین و ارتقاء کیفیت آموزشی با مسئولیت‌های مدون به عنوان یکی از ارکان مدیریت آموزشی

- درج شرح وظایف هر یک از هیأت رئیسه و پرسنل در سایت دانشکده

۶- حوزه فراگیران

- ایجاد تسهیلات بیشتر جهت ارتباط با مدیر گروه و اساتید

- ارائه‌ی دفترچه‌های آیین‌نامه‌های آموزشی و توضیحات لازم به فراگیران در هنگام ثبت نام توسط اساتید راهنما

- جلب همکاری دانشجویان در فعالیت‌های پژوهشی و فرهنگی و افزایش ساعات مطالعه روزانه آن‌ها

۷- حوزه پژوهش

- در نظر گرفتن تولید علم به عنوان هدف اصلی

- تدوین شفاف چشم انداز ۳ سال آینده

- رعایت اولویت‌های پژوهشی کشوری در بخش پرستاری و مامایی (از جمله برنامه‌های نظام سلامت، کارآزمایی بالینی و تحقیقات پایه) جهت پیشرفت چشمگیر نتایج کاربردی پژوهش‌ها

- کارگاه‌های آموزشی آشنایی کامل دانشجویان با اولویت‌های پژوهشی دانشکده و ارائه‌ی روش‌های مناسب پژوهشی

۸- حوزه سنجش و ارزشیابی

- بررسی سؤالات آزمون‌ها توسط مدیر گروه

10. Bazargan A. Measuring Access to Higher Education and Higher Education Quality: A case study from Iran. *Prospects*, 2002; 32(3): 265-371.
11. Pazargadi M, Peyravi H, Pourkhoshbakht Y & et al. Proposing an accreditation model for Medical Universities of Iran. *Iranian journal of medical education*, 2001; 1 (4): 26-35.
12. Bazargan A. Quality and evaluation in higher education, the national and international experience. *Rahyaft*. 1997; 15: 60-71 [In Persian]
13. Parsa Yekta Z, Salmani Baroogh N, Monjamed Z & et al. Internal evaluating Tehran Medical Sciences University School of Nursing and Midwifery. *Hayat Quarterly*, 2005; 11(24): 71-80 [In Persian]
- Forum Colloquium on Research and Higher Education Policy, 2004: 1-3
5. Ghorchiyan N. Anatomy of standardization in education of the third millennium. Iran. The first conference of standards and standardization. 2004:27-28
6. Basic standards of general medical training manual. Ministry of health. 2006
7. Nursing and Midwifery internal evaluation report, daily. Qazvin. School of Nursing and Midwifery. 2011
8. Nursing and Midwifery internal evaluation report, Evening. Qazvin. School of Nursing and Midwifery. 2011
9. Thomas E. Strategies for Teacher Education and Training in the Context of Global Change Plenary. Kuala Lumpur International Conference on Teaching and Teacher Education. 2003; 25-28